

BELGISCHE SENAAT.

—
 BUITENGEWONE ZITTIJD VAN 1892.
 —

Voorstel betreffende de Grondwetsherziening.

—

De ondergeteekende senator heeft de eer aan het onderzoek der door den Senaat aangestelde Herzieningscommissie het voorstel te onderwerpen om artikel 47 der Grondwet door de volgende bepalingen te vervangen :

NIEUW ARTIKEL 47.

« De Kamer van Volksvertegenwoordigers bestaat uit de afgevaardigden, die door de kiezers bij algemeen stemrecht rechtstreeks worden benoemd.

» De burgers zijn kiezer wanneer zij 21 jaar oud zijn; zij oefenen hun recht uit in de gemeente waar zij op de van kracht zijnde kiezerslijsten voorkomen.

» De kieswet mag tijdelijk eene wijze van stemmen bepalen waarbij de kiezers met de eerste beginselen der leeskunst practisch moeten vertrouwd zijn. »

L. ROBERT.

MEMORIE VAN TOELICHTING.

MIJNE HEEREN,

Welk ook het gevoel van den wetgever zij over de vraag of het stemrecht van de hoedanigheid van burger onafscheidbaar is, dan of het noodig is zekere, min of meer onbepaalde, maatschappelijke voorwaarden te stellen, toch kan men niet betwisten dat, nu aan dat recht een nieuwe, breedere en met de vereischten van onzen tijd beter overeenkomende grondslag zal gegeven worden, het moeilijk, zoo niet gevaarlijk wordt eerlijke burgers die hun woord willen te zeggen hebben in 's lands zaken en die in mindere of ruimere mate bij de goede inrichting der samenleving en bij de openbare orde belang hebben, tot het stemrecht niet toe te laten.

In de laatste jaren werd ons land diep geschokt door volkswolingen die aan de politieke onrechtvaardigheid van het cijsnstelsel te wijten waren, en heden is het onze innige overtuiging dat alleen het algemeen stemrecht vermag de rust ten onzent te herstellen en een nieuw tijdperk van welvaart en vrede voor de Belgen te openen.

Uit verzoeningsgezindheid en om hen die nog aarzelen en schroomvallig zijn tot het beginsel van algemeen stemrecht te winnen, stellen wij voor dat de wet de voorwaarde van vertrouwdheid met de eerste beginselen der leeskunst aan den kiezer tijdelijk zou mogen opleggen.

Juist omdat wij insgelijks van gevoelen zijn dat de voorwaarde eener meerdere kennis zoomin als die van occupatie of bewoning het volk zou bevredigen, achten wij het gepast u eene formule aan te bieden die 't beginsel van algemeen stemrecht en tevens dat van bekwaamheid huldigt en, ons dunkt, van aard is om alle voorstanders van Grondwetsherziening tot een te brengen en de eendracht in het land te herstellen.

Roepen wij het beginsel uit dat ieder burger kiezer is en regelen wij de uitoefening van het stemrecht door het invoeren van een kiesbriefje waarbij de kiezer zijne stemming slechts kan uitdrukken indien hij lezen kan.

Verschillende wijzen zijn er om de hervorming toe te passen welke wij u voorstellen. Tot voorbeeld, vestigen wij uwe aandacht op hetgeen dienaangaande werd gezegd in het Vooruitstrevend Congres van 1887.

« De heer L. ROBERT (Brussel). — Mijne heeren, ik had de eer eene formule voor te stellen die wat meer bijval heeft bekomen dan ik verwachtte; dit noopt mij op dit spreekgestoelte te verschijnen, niet om ze te verdedigen, maar om het stelsel uit te leggen hetwelk mijne formule wil huldigen. Mijne heeren, ik ben een voorstander van algemeen stemrecht, en ik denk niet dat men in de tegenwoordige omstandigheden iets tegen de toepassing van dat beginsel kan inbrengen. Mij dunkt dat het stemrecht toekomt aan al wie burger is en dat de wetgever de macht niet heeft iemand van dat recht te berooven. Volgens het stelsel door mij onlangs in de *Réforme* blootgelegd en dat, ik herhaal het, nog al bijval heeft bekomen, zou iedereen het stemrecht genieten, doch de uitoefening van dat recht zou verordend worden bij middel van een stembriefje waarop de kiezer zijne stemming slechts zou kunnen uitdrukken op voorwaarde dat hij kunne lezen.

» Opdat iedereen mijne uitleggingen goed zou kunnen vatten, heb ik een stembriefje van vergroot formaat gereed gemaakt. Ziehier een model ervan :

» Om dit stembriefje geldig te doen zijn, moet men een kruisje maken in het tweede vak achter den naam van den candidaat dien men verkiest.

BULS									
JACMART									
JANSON		X							

» Rechts van de namen der candidaten laat ik eene reeks van tien vakken, en bovenaan bevindt zich een opschrift bepalende in welk vak men stemmen moet opdat het stembriefje geldig zij.

» 't Spreekt van zelf dat de aanduiding van het vak waarin de kiezer stemmen moet op de stembriefjes verschilt en dat de tien soorten van stembriefjes vóór de stemming ondereen worden gemengd.

» De kiezer leest het voorschrift dat boven het stembriefje voorkomt, wanneer hij zich reeds in het kiesvertrek bevindt, op 't oogenblik zelf van stemmen. Hij moet dat voorschrift lezen en verstaan om eene geldige stemming te kunnen uitbrengen en alzoo zijne kiesbekwaamheid te bewijzen.

» Mijn stelsel is dus in beginsel het algemeen stemrecht, maar het stembriefje van den kiezer die het opschrift niet begrijpt, is ongeldig.

» Dat stelsel levert niet al'een het voordeel op, alle rangschikkingen en de verschillen welke er 't gevolg van zijn te doen verdwijnen, het schaft ook de examens af en al het onrecht dat er uit mocht voortvloeien.

» Het stelt tevens een einde aan de tegenwoordige kiesprocessen, die altijd zooveel kwaad aan de liberale partij hebben gedaan, omdat ze de partij der geldmacht niet is en dat ze voor de propaganda en de opmaking der kiezerslijsten niet altijd zooveel kan betalen als de katholieken.

» Het stelsel hetwelk ik voorsta, biedt daarbij het onschatbaar voordeel aan dat het door geen amendement op het laatste oogenblik ingediend, veranderd of gewijzigd kan worden; het is een stelsel uit den heele, men is verplicht het aan te nemen *ne varietur*; indien het bijgevolg door de Kamers wordt besproken, zal het ofwel aangenomen worden zooals het voorgesteld is, ofwel niet aangenomen worden; doch, nog eens, gewijzigd worden zal het niet.

» Amendementen brengen, volgens mij, zeer ernstige bezwaren mede en misvormen meermaals de beste ontwerpen. Dat heb ik juist willen voorkomen.

» Mijn stelsel levert daarbij nog dit voordeel op dat het over de bekwaamheid des kiezers laat oordeelen op 't oogenblik zelf dat hij stemt. 't Spreekt van zelf dat lieden die vandaag bekwaam worden verklaard, morgen kunnen ophouden het te wezen. Van den anderen kant is 't ook klaar dat zij die volgens het aangeboden stelsel heden niet in staat zijn het stemrecht uit te oefenen, zonder zich te vernederen aan de volgende verkiezing kunnen deelnemen en alsdan hunne kiesbekwaamheid bewijzen.

» Vermits het onbeperkt algemeen stemrecht nu toch verworpen is, durf ik zeggen dat het op een gegeven oogenblik uitslagen kan opleveren die de uitdrukking zelve van den wil der kiezers niet zijn. Met de tegenwoordige wijze van stemmen, moet de kiezer reeds eenig oordeel bezitten om met kennis van zaken te stemmen.

» 't Is u bekend dat wanneer de tegenwoordige wijze van stemmen in 't begin was ingevoerd, een aanzienlijk getal stembriefjes nietig werden verklaard. Heden heeft men de kiezers ten minste leeren stemmen in een der vakken die zich rechts van de namen der kandidaten bevinden; doch niets bewijst dat de kiezers met oordeel hebben gestemd en dat zij, zonder het te willen, geen anderen candidaat dan den hunne hebben gekozen. Wij mogen derhalve wettiglijk vragen dat men in de bestaande kiesinrichting het stelsel der vakken zou invoeren, juist om de talrijke dwalingen te ontgaan welke zich tegenwoordig voordoen, en alzoo uitslagen te vermijden die de nauwkeurige uitdrukking van den wil der kiezers niet zijn.

» Indien gij mijne zienswijze deelt, en vermits juist de onwetende

kiezers ongeldige stemmen zouden uitbrengen, dan zou het gevolg daarvan zijn dat de invoering dier hervorming in het tegenwoordig cijnsstelsel, het middel zou verschaffen om spoedig de meerderheid van twee derden te bekomen welke vereischt wordt om artikel 47 der Grondwet te herzien.

» Ik hoop dat iedereen deze uitleggingen over het practische van mijn stelsel zal begrepen hebben en ik denk niet dat het noodig is nog verder aan te dringen.

» Na in de Grondwet verklaard te hebben dat het stemrecht toekomt aan alle burgers die meerderjarig zijn, enz., zal het volstaan het algemeen stemrecht op de volgende manier te beperken :

» De kieswet mag eene wijze van stemmen bevelen, welke in zich sluit » dat de kiezer practische kennis van het lezen heeft. »

Desnoods zou men 't getal vakken zonder eenig bezwaar op vier of vijf kunnen verminderen.

2° Stelsel :

In stede van een eenarmigen stempel, vindt de kiezer in het kiesvertrek een veelarmigen stempel met verschillende kenteekeken, in den vorm van een kruis, een cirkel, een vierkant, enz.

Zoodat het voldoende ware verschillende stembriefjes te hebben, in letters aanduidende welk teeken de kiezer moet bezigen om geldig te stemmen.

Desnoods zou dat teeken ook met potlood mogen gemaakt worden.

Wat er ook van zij, 't is de taak niet der Grondwetgevende Kamers de formule te zoeken. Ik bepaal me dus tot deze twee voorbeelden om te doen zien dat er menigvuldige middelen voor de hand liggen om te weten of de kiezer kan lezen.

Alhoewel een voorstander van onbeperkt algemeen stemrecht, heb ik gemeend dit voorstel aan het onderzoek der Herzieningscommissie te moeten onderwerpen, omdat het sedert tien jaar door de drukpers (1) en de openbare meening (2) wordt onderzocht en dat de voorstanders er van eene grondige studie van dat stelsel en de noodige openbaarmaking dier studie vragen.

L. ROBERT.

(1) *Indépendance belge*, 22 en 23 Augustus 1881.
Flandre libérale, 22 Augustus 1881.

Perron liégeois, 5 en 11 Januari 1882.

National, 10 Maart 1882.

Réforme, 4 Mei 1887.

(2) Progressistisch Congres van 1887.

Provinciale Raad van Brabant, 31 Juli 1886.

Redevoering van den heer Bergé, volksvertegenwoordiger, in de *Ligue libérale* (*Chronique* van 31 Mei 1892).